

Запорожці (скорочено)

Іван Нечуй-Левицький

Над Дніпром у селі Старому Кодаку жив собі молодий лоцман (провідник суден) Карпо Летючий. Був він потомком славних запорожців — високий, чорнявий та кучерявий, ще й до того сміливий. Добре знав усі дніпровські пороги змалку. Лоцманський отаман дуже любив Карпа й настановив його головним керманичем, незважаючи на молодість того.

Якось приплив до порогів байдак із багатим товаром, і попросив купець найкращого лоцмана. Отаман послав Карпа Летючого, пообіцявши йому за добру роботу найбільшу плату.

Погода була тиха та ясна. Десь далеко шуміли пороги. Гребці дружно махнули веслами й полетіли, як на крилах.

Щасливо проминули три пороги. Карпо був гордий і радісний. А попереду вже гудів Дід, чи Ненаситець. Здавалося, що ревла череда волів або стріляли з гармат.

Білий гребінь хвилі пробіг по воді. Коли десь узявся вітер, ухопив судно й зніс набік. Карпо сам кинувся до стерна, закричав на гребців, але нічого не міг удіяти. Страшний камінь Крутько вхопив байдак і обкрутив його навколо себе, зламавши стерно. Гребці здійняли руки до Бога, і Карпо втратив пам'ять.

Коли Карпо прийшов до тями, то побачив пишний сад, луки, прекрасні квіти, від яких не можна було відвести очей.

До Летючого підійшли двоє чоловіків в одязі запорожців і сказали йому спускатися вниз із гори. Карпо здивувався — такі ці люди були високі, рівні, дужі! А запорожці теж із подивом запитали, чи всі люди в Україні стали такі мізерні та маленькі, як оце він. І розказали, що як зруйнували Січ, характерники (чаклуни) зачарували її всю — з островом, з гетьманом, з козаками — і тепер вона тут.

Запорожці повели Карпа через лісок, у якому не було тіні, до свого товариства. Козаки були дужі, гарні, святково вдягнені, розмовляли стиха, а здавалося, що то ревуть страшні Дніпрові пороги.

Пройшли через пишний сад зі спілими яблуками та грушами, вишнями й виноградом. У ньому спочивали старі запорожці. У другому саду співав сивий кобзар.

Далі всі пішли до гетьмана й сказали, що прибув чоловік з України. Гетьман розчулився, з його очей впали сльози й обернулися на квітки. Став він розпитувати Карпа про те, чи пам'ятають в Україні гетьмана й козаків, чи розказують про них попи, ченці, вчені люди; як живеться людям на світі, краще їм чи гірше, і чи й досі терплять від ляхів, татар та москалів. Карпо відповів, що про запорожців вони чули дещо від кобзарів, та й усе. Про татар уже й не чути, а ляхи, жида й москалі є. Зітхнув гетьман і сказав громаді, щоб ішли разом з ним до церкви помолитися за Україну.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Казка І. Нечуя-Левицького розповідає про страшні пороги на Дніпрі. Щоб подолати їх і потрапити в море, треба було великого вміння та сміливості. Карпо Летючий якраз і був чудовим лоцманом, але йому не поталанило. Його байдак розбився, і він потрапив у підводне царство, де була зачарована Запорозька Січ. Письменник уславлює мужніх, сильних і красивих запорожців, славу і приклад яких, на жаль, призабули в Україні.